

TARVUZ NAVLARIGA TASNIF

“Biologiya” kafedrasi q.x.f.d.prof.G’.M.Satipov

UrDU “Biologiya” kafedrasi magistri G.Sh.O’razbayeva

O’zbekistonda dehqonchilik tarixiga nazar tashlasak, polizchilik qadimiy sohalardan hisoblanadi. Hozirgi kunda Respublikamiz qishloq xo’jaligida bo’layotgan o’zgarishlar tufayli polizchilikka ham e’tibor kuchaydi. Ayniqsa bozor iqtisodiyoti davrida, oziq-ovqat muammo bo’lib turganda qimmatbaho ekinlardan bo’lgan tarvuz, qovun va qovoq ishlab chiqarishni kuchaytirish ham taqazo etilmoqda.

O’zbekistonda mavjud poliz ekinlari maydoni 42-45 ming gektar hosildorligi 200 sentner atrofida bo’lsa, yaqin kelajakda bu ko’rsatkichni 60 ming gektarga va yalpi hosilni 1,5 mln tonnaga yetkazish ko’zda tutilmoqda. Respublikamizda har yili aholi jon boshiga poliz mahsulotlari ishlab chiqarish yaqin yillarda 98,7 kilogrammga yetkazishim, shuning 36,5 kilogrammini tarvuz tashkil etishi rejalashtirilgan.

O’zbekiston Respublikasining 2017-2021 yillarda yanada rivojlantirish bo’yicha Xarakatlar strategiyasi bu borada, muhim dasturu amaldir. Mazkur hujjatga asosan, 2021 yilga qadar tuproq unumdorligi nisbatan past, suv ta’minoti og’ir, past rentabelli paxta va g’alla ekin maydonlarini bosqichma bosqich qisqartirish orqali, ular o’rniga meva-sabzovot, dukkakli-don, kartoshka, moyli va boshqa ozuqabop ekinlarni joylashtirish, ko‘plab dolzarb vazifalarni hamjihatlikda, ma’sulyat bilan belgilangan muddatlarda ado etmog‘imiz lozim.[1]

O’zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biri qishloq xo’jaligi hisoblanadi. Bu tarmoq orqali mamlakatimiz aholisi oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta’minlanmoqda. Polizchilikda asosiy maqsad ekiladigan ekinlar Davlat reestriga kiritilgan va tumanlashtirilgan nav-duragaylarning yuqori sifatli urug’larini ekishdan iborat. Chunki, ishlab chiqarish vositasi bo’lgan urug’ mahsulot yetishtirishning samaradorligini belgilaydigan omildir. Ekinlardan har yili baqaror mo’l, sifatli va arzon hosil olish ko’p jihatdan ekish uchun foydalanilayotgan urug’ sifatiga – tozaligi, sog’lomligi, mahsuldorligi, unuvchanligi kabilarga bog’liq. Bu ayniqsa

,sug'oriladigan yer,suv,o'g'it,texnika va ishchi kuchidan samarali foydalanishni belgilaydi.[2]

Tarvuz respublikamizda asosiy poliz ekinlaridan biri bo'lib,unga bo'lgan talab kundankunga ortib bormoqda.Chunki bu o'simlik tabiatda va inson hayotida muhim ahamiyat kasb etadi.Tarvuz o'simligining inson hayotidagi ahamati:kamqonlikni davolash,yallig'lanish,o't suyuqligini haydash,jigar va yurak qon-tomir kasalliklarini davolashda foydalaniladi.Undan tashqari chirindisi yem-xashak sifatida,shirali oziq sifatida chorva mollariga beriladi.Shuning uchun ham uning ko'plab navlari yaratilmoqda.Tarvuz o'simligining 47 ta navi yaratilgan bo'lib,15 tasi mahalliy hisoblanadi.

Tarvuz o'simligining navlari

No	Navlarning belgilari	Navlar								
		Nelson F1	Vasko F1	Topgun F1	Dilnoz	Qo'ziboy-30	Shirin navi	Sharq ne'mati	Dehqon	Fermer
1.	Nav tarixi:									
	Kelib chiqish joyi	Fransiya davlatining "Kloz"urug'chilik kompaniyasi duragayi	Gollandiya davlatining "Nikers on Zvaan Bv"firmasi duragayi	Gollandiya davlatining "Sindjenta"firmasi duragayi	O'zbekiston sabzavot-poliz ekinlari va kartoshk achilik ilmiy tadqiqot institutida Dnepropetrovskiy ,Mramor		Sabzavot ,poliz va kartoshk achilik ilmiy tadqiqot instituti		Samarqand Qishloq xo'jalik instituti	Samarqand Qishloq xo'jalik instituti

					niy va Ogonyok navlarini duragayl ash					
	Rayonlashtirilgan yili	2007 yil	2007 yil	2007 yil	1994 yil	1949 yil	2017 yildan	2012 yil	2009 yil	2010 yil
	Rayonlashtirilgan joyi	Jizzax,Samarqand,Toshkent viloyatlarida	Jizzax,Samarqand,Toshkent viloyatlarida	Jizzax,Samarqand,Toshkent viloyatlarida	O'zbekistonning barcha viloyatlarida	Jizzax,Qashqadaryo,Samarqand,Toshkent viloyatlari da	O'zbekistonning barcha viloyatlarida	O'zbekistonning barcha viloyatlarida	O'zbekistonning barcha viloyatlarida	O'zbekistonning barcha viloyatlarida
2	Tupi:									
	Palagining uzunligi	O'rtacha	O'rtacha	Tez va baquvvat o'suvchisi	O'rtacha,asosiy palagi uzun	Katta,poyasi uzun			O'rtacha	O'rtacha
	Bargining tuzilishi	Konussi mon	Konussi mon		Ingichka				Konussi mon	Konussi mon
	Bargining rangi	Yashil,orqasida kulrang g'ubor	Yashil,orqasida kulrang g'ubor		Kulrang-yashil,barg asosida uyma barglari bir-biriga tegib turadi				Yashil,orqa tomonida kulrang g'ubor	Yashil
3	Mevasining:									

	Kattaligi	Og'irligi 7,5 kg	Og'irligi i 8,5 kg	Og'irligi i 8,5 kg	O'rtacha, og'irligi 2,5-3 kg	Yirik,og'ir ligi 5-6 kg	O'rtacha, og'irligi 3-4 kg	Og'irligi i 4,8- 5,4 kg,yirik lari 10- 12 kg	Og'irligi i 5,5 kg	Og'irligi i 4,8 kg
	Shakli	Ovalsimon	Yumaloq- cho'ziq	Yumaloq,kubsi mon	Sharsimon	yumaloqsimon	Sharsimon	Sharsimon	Yumaloq- cho'ziq	Yumaloq- cho'ziq
	Rangi	To'q yashil	To'q yashil yo'l- yo'l chiziqlar	To'q yashil yo'l- yo'l chiziqlar	To'q yashil	Yashil,ba' zan qoramtir,y uzasida chetlarida jimgima,in gichka,kam bilinadigan tasmalari bor	Och yashil,to' q yashil o'rtacha enli	Oqish yashil,y ashil ensiz tikansi mon gullar	Qoramtir yashil	Qoramtir yashil yo'l- yo'l chiziqlari
4	Eti:									
	Rangi	Chiroyli qizil	Och qizil	Chiroyli qizil	To'q qizil	Och qizil	Och qizil	To'q qizil	Chiroyli qizil	Chiroyli qizil
	Tarkibi				Qand miqdori 7,5-8,5 %,C vitamin 7,3 mg %	Quruq modda miqdori 7,2 %,qand miqdori 6,8 %	Quruq modda miqdori 8,9%,qand miqdori 7,4 %,C vitamin 9,7,nitrat	Qand miqdori 10,9-11 %		

							lar 60,3 mg/kg			
	Ta'mi	Mayin sershira, 5 ball	Mayin sershira ,5 ball	Mayin sershira ,5 ball	Shirador	Shirali ,ba'zan tolali			5 ball,ma yin sershira	4 ball,ma yin sershira
	Suvlilik	Sersuv	Sersuv	Sersuv	Sersuv	Sersuv	Sersuv	Sersuv	Sersuv	Sersuv
5	Xo'jalik belgilari:									
	O'suv davri	Ertapisha r 80 kun	Ertapis har 75 kun	Ertapis har 68 kun	85-90 kun	120-130 kun	86-89 kun	89-90 kun	77 kun	93 kun
	Hosildorl igi	2005- 2006 yillarda Chinoz va Toshkent nav sinash uchastka va stansiyas ilarida o'rtacha gektarida n 73,5 t/ga	2005- 2006 yillarda Chinoz va Toshke nt nav sinash uchastk a va stansiya silarida o'rtach a gektari dan 72,5 t/ga	2005- 2006 yillarda Chinoz va Toshke nt nav sinash uchastk a va stansiya silarida o'rtach a gektari dan 72,5 t/ga	30-35 t/ga	35-40 t/ga	30-35 t/ga	39-41 t/ga	2007- 2008 yillarda Chinoz va Toshke nt nav sinash uchastk a va stansiya silarida o'rtach a gektari dan 88,5 t/ga	2008- 2009 yillarda Chinoz va Toshke nt nav sinash uchastk a va stansiya silarida o'rtach a gektari dan 61,6 t/ga
	Kasallikk a	Chidamli	Chidam li	Chidam li		Chidamli			Chidam li	Chidam li

	chidamlil igi									
	Tashishg a chidamlil igi	Uzoq masofag alarga transport da tashishga qulay	Uzoq masofa galarga transpo rtda tashish ga qulay	Uzoq masofa galarga transpo rtda tashish ga qulay	Yuqori	Uzoq masofaga yaroqli	Yuqori	O'rtach a	Uzoq masofa galarga transpo rtda tashish ga qulay	Uzoq masofa galarga transpo rtda tashish ga qulay

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishlari bo'yicha "HARAKATLAR STRATEGIYASI". Toshkent, 2017
2. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi 1-jild
3. Egamov X., Nabiev B., Qo'shaqov N., Solijonov Sh., Ergashbotirov Sh., "Science and Innovation" Internional scientific Journal №-2 2022y
4. Xakimov R., Xalimova M., "O'zbekistonda sabzavot va polizchilikni rivojlantirishda seleksiyaning xissasi" O'zbekiston qishloq va suv xo'jaligi jurnali maxsus son-2 2022 y
5. M. Xalimova. "Qovun va tarvuz yetishtirish" 16-kitob Agrobank -2021y

Internet sayt:

Agro.uz